

แบบจัดเก็บข้อมูลพันธุ์พืชท้องถิ่น

๑. ชื่อพืช/ชื่อสามัญ : สมุย (Lime Berry)

๒. ชื่อวิทยาศาสตร์ : Clausena cambodiana Guill.Micromelum minutum Wight & Arn.

๓. ชื่อเรียกในท้องถิ่น : คอมขน สามโซก (เชียงใหม่), หวด (ลำปาง), เพี้ยพานดง สมัดดง สมัดตัน สมัดใหญ่ (เลย) หัสคุณ (สระบุรี), ฉี่ ลิ่นซี่ สาบร้างสาบกา (จันทบุรี), หมอน้อย (อุตรดิตถ์), ดอกสะมัด สะแบก (อุตรธานี), ชะมุย (ชุมพร), มุยขาว (ประจวบคีรีขันธ์), หมุยขน (นครศรีธรรมราช), กะม่วง สมุยข้าง หมุยข้าง (ยะลา), มุยข้าง (ตรัง), สมุย (สุราษฎร์ธานี), หมุย หมุยใหญ่ (กระบี่) กาจับลัก จักักตัวผู้ จี้ย้อย มองคอง หล้าสาบอื่น(ภาคเหนือ) หมุย สมุย หัสคุณ

๔. ชนิดพืช : ไม้พุ่มขนาดเล็กถึงขนาดกลาง

๕. ลักษณะประจำพันธุ์ : จัดเป็นไม้ยืนต้นหรือไม้พุ่มขนาดเล็กถึงขนาดกลาง มีความสูงได้ถึง ๑๐ เมตร ตามกิ่งอ่อนมีขนสั้นสีเทา ส่วนต้นเป็นสีเขียว เมื่อแก่แล้วจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอมเทา แตกเป็นร่องตื้นตามยาว ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนก ออกเรียงสลับ มีใบย่อยประมาณ ๗-๑๕ ใบ ลักษณะของใบย่อยเป็นรูปไข่ ปลายใบแหลม ใบมีขนาดกว้างประมาณ ๒-๔ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๓-๗ เซนติเมตร แผ่นใบเป็นสีเขียวอ่อน เนื้อใบบาง มีต่อมน้ำมันเล็กๆ จับดูแล้วจะรู้สึกเหนียว หลังใบเกือบเรียบถึงมีขนสั้นๆ ส่วนท้องใบมีขนบางๆ ใบมีกลิ่นหอมเหมือนการบูร มีรสหอมร้อน ดอก ออกดอกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง มีดอกย่อยจำนวนมาก ดอกย่อยมีกลีบดอกเป็นสีเขียวอ่อนหรือสีขาวแกมเหลือง เมื่อดอกบานเต็มทีกลีบดอกจะม้วนไปด้านหลังเล็กน้อย ผล เป็นผลสด ออกเป็นพวงโต ลักษณะของผลเป็นรูปกระสวยหรือรูปไข่ขนาดเล็ก ผิวผลเรียบใส ฉ่ำน้ำ ผลเป็นสีเขียวอ่อน มีขนปกคลุม เมื่อสุกแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีส้มหรือสีแดง

๖. ถิ่นกำเนิด : พืชสมุนไพรที่พบขึ้นตามป่าดงดิบเขา ตามลำธาร ตามป่าโปร่ง ทุ่งร้างทั่วไปเป็นพืชก้ำกึ่งระหว่างผักและพืชสวน เนื่องจากลำต้นเป็นไม้ยืนต้นสูงพอสมควรว เป็นพืชที่นิยมปลูกในภาคใต้มากินแก้ลมกับขนมจีนและน้ำใบดู อติตมิขึ้นทั่วไปโดยธรรมชาติ แต่ปัจจุบันพื้นที่ทางธรรมชาติน้อยลง ทำให้ต้นสมุยลดลงไปด้วยจึงต้องมีการขยายพันธุ์ด้วยการนำเมล็ดมาเพาะแล้วปลูกในพื้นที่สวน

๗. แหล่งพันธุ์ : ภาคใต้

๘. การปลูก/การดูแลรักษา/การขยายพันธุ์ : การปลูกสมุยในกระถางนั้นด้วยเป็นไม้พุ่มขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงเต็มที่ประมาณ ๓ เมตร จึงควรใช้กระถางที่โตชนิดหนึ่ง นำกิ่งไม้และเศษใบไม้แห้งรองก้นกระถาง ตามด้วยดินปลูกที่มีส่วนผสมของปุ๋ยคอกประเภทมูลวัวและขุยมะพร้าวใส่ลงไปประมาณครึ่งหนึ่งของกระถาง นำต้นพันธุ์สมุยลงปลูก ซึ่งต้นพันธุ์นั้นสามารถขยายพันธุ์มาได้หลายวิธี

การขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด ปักชำและตอนกิ่ง หรือ ใช้ลำต้นอ่อนติดราก (ส่วนใหญ่จะขึ้นเองตามธรรมชาติ)

๙. การจดทะเบียนเป็นสินค้า GI (สินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะแหล่งภูมิศาสตร์) : -

๑๐. การใช้ประโยชน์ : ใบ มีกลิ่นหอม รสเผ็ดร้อน ช่วยแก้ลมอันเสียดแทง ช่วยขับลม ยอกในข้อ เป็นยาแก้หืดไอ แก้ไอ แก้ไข้ นำมาตำใช้เป็นยาทาแก้คัน หรือนำมาพอกประคบหรืออบไอน้ำ แก้ผื่นคันตามผิวหนัง กระจายเลือดลมให้เดิน เปลือก ใช้เป็นยารักษาโรคผิวหนัง (เมื่อโดนละอองยาจะร้อนมากจนแสบจมูก) ดอก มีกลิ่นหอม รสร้อน ใช้เป็นยาฆ่าเชื้อโรค รักษาแผลเรื้อรัง และมีสรรพคุณช่วยแก้เสมหะ กระพี้ มีรสร้อน ใช้เป็นยาแก้โลหิตในลำไส้ ต้น มีรสร้อน มีสรรพคุณช่วยแก้ไอ แก้ลมภายในให้กระจาย และมีสรรพคุณเป็นยาขับพยาธิไส้เดือน ราก มีรสร้อน มีสรรพคุณเป็นยาแก้โรคหอบหืด เป็นยาแก้ไข้ แก้ลม แก้โลหิตอันข้นด้วยบุพโพ ใช้เป็นยาแก้ริดสีดวง ยาขับเลือด และหนอง ใช้เป็นยาพอกแผลริดสีดวงจมูก

๑๑. เอกสารอ้างอิง : วิกิพีเดีย. สมุย. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/สมุย>

๑๒. ภาพประกอบ :

ข้อมูลโดย : ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจจังหวัดชุมพร

ที่อยู่ : ๒๒/๑ ม.๖ ต.ขุนกระโทก อ.เมือง จ.ชุมพร

เว็บไซต์ : <http://www.aopdbom.doe.go.th>